

Učebné osnovy

Tvorí vlastný didaktický program vzdelávania pre každý predmet. Vychádzajú z Inovovaného Štátneho vzdelávacieho programu a reflektujú profil absolventa a zameranie školy.

Názov predmetu	Slovenský jazyk a literatúra
Časový rozsah výučby podľa i-ŠVP a i-ŠkVP	5 + 0 hodín týždenne, spolu 165 vyučovacích hodín (3 hodiny- Slovenský jazyk a sloh, 2 hodiny- Literatúra)
Ročník	Deviaty
Škola (názov, adresa)	ZŠ Lehnice, Školská 840, 930 37 Lehnice
Stupeň vzdelania	ISCED 2
Názov Školského vzdelávacieho programu	Naše storočie bude také, ako si preň vychováme naše deti.
Dĺžka štúdia	5 rokov
Forma štúdia	Denná
Vyučovací jazyk	slovenský jazyk

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom i-ŠVP pre príslušný vzdelávací predmet, dostupné na <https://www.minedu.sk/data/att/7515.pdf>

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet Slovenský jazyk a literatúra patrí do vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia. V predmete sa výrazne posilňuje komunikatívno - zážitkový model vyučovania jazyka. Apeluje sa v ňom na vlastnú tvorbu jazykových prejavov, prácu s informáciami, čitateľskú gramotnosť, schopnosť argumentovať a vyjadriť svoj vlastný názor a postoj. Najdôležitejším prvkom v koncepcii predmetu je dôraz na čítanie, počúvanie, hovorenie a písanie s porozumením. Jazyk je totiž fenomén, ktorý sprevádza človeka v písomnej i ústnej podobe po celý život. Je prostriedkom na poznávanie vonkajšieho i vnútorného sveta, na verbálne vyjadrovanie svojich myšlienok, pomáha vnímať krásu umeleckého diela a rozvíja intelektuálnu, citovú a mravnú vyspelosť každého jedinca.

Predmet vedie k zvládnutiu pravidiel medziľudskej komunikácie, k zvyšovaniu jazykovej kultúry žiakov, k nadobudnutiu pozitívneho vzťahu k jazyku, k slovesným umeleckým dielam i k vlastným umeleckým zážitkom, vedie k rozvíjaniu pozitívneho vzťahu k literatúre i ďalším druhom umenia. Rozvíja emocionálne a estetické cítenie a vnímanie a pestuje vedomie príslušnosti k istému etniku.

Jazyk je v predmete chápaný ako znak národnej a individuálnej identity, ako prostriedok komunikácie a ako prostriedok na vyjadrenie svojich citov a pocitov.

Literárna výchova rozvíja schopnosti žiakov spoznávať svet a zmocňovať sa ho esteticko-umeleckými prostriedkami. Vyučovanie literárnej výchovy sa orientuje na pozitívnu motiváciu žiaka s cieľom vypestovať u neho schopnosť porozumieť estetickému obrazu sveta, uchovať si ho v pamäti. Dôraz sa kladie na čítanie s porozumením a rozvoj rečových schopností. Výučba sa realizuje v triede, na literárnych exkurziách alebo návštevou divadelných či filmových

predstavení. Cieľom literárnej výchovy je rozvíjať čitateľské spôsobilosti tak, aby žiak umelecký text prijal, dokázal ho analyzovať, interpretovať a hodnotiť.

Časovú dotáciu 5 hodín týždenne posilňujeme o 1 hodinu morfológických, syntaktických, lexikálnych a slohových cvičení. V rozšírenom obsahu predmetu SJL si žiaci prostredníctvom tvaroslovných, syntaktických a lexikálnych cvičení lepšie osvoja a utvrdia gramatické a syntaktické štruktúry, ktoré žiakom spôsobujú značné problémy.

CIELE PREDMETU

Cieľom predmetu slovenský jazyk a literatúra je naučiť žiakov pochopiť umelecký a vecný text, reprodukovat ho, porozumieť významu slov v týchto textoch, rozoznať významové vzťahy medzi slovami. Vo vlastných jazykových prejavoch vedieť zostaviť osnovu, vedieť štylizovať jednoduché vety a súvetia podľa časovej a logickej postupnosti, využívať bohatstvo lexiky a dodržiavať pravidlá a požiadavky ortografie, morfológie a syntaxe. V komunikačných situáciách sa žiaci učia sformulovať vlastný názor a argumentmi ho obhájiť. Získavajú prehľad o jednotlivých rovinách jazykového systému, o základných jazykových prostriedkoch na týchto rovinách, o jazykových kategóriách. Cvičia sa v pravopisnej norme a učia sa správne vyslovovať a ústne realizovať text. Spoznávajú základné údaje z histórie jazyka a jazykovedy. Učia sa uplatňovať poznatky o jazykovom systéme pri tvorbe vlastných textov. Cvičia sa v osvojovaní si štylisticky primeraného používania jazykových javov. Nacvičujú zvládnutie rôznych jazykových situácií. Precvičujú si písomnú i ústnu podobu jazykových prejavov. Získavajú orientáciu v jednotlivých slohových postupoch. Spoznávanie, tvorivé využívanie a kultivovanie slov. jazyka sa tak stáva prostriedkom všeobecného vzdelávania žiaka, pretože rozvíja žiakovu osobnosť v rovine estetickú, poznávaciu, etickú a najmä komunikatívnu.

Cieľové kompetencie – jazyková zložka:

Poznávacie a rečové kompetencie

1. Verejná prezentácia textu, verejný prejav
2. Pri ústnom prejave dodržiavať správne dýchanie, artikuláciu, spisovnú výslovnosť a správne uplatňovať suprasegmentálne javy.
3. Pri ústnom prejave primerane uplatňovať paralingválne javy.
4. Reprodukovat umelecký aj vecný text.

Pamäťové, klasifikačné a aplikačné zručnosti

1. Zapamätať si potrebné fakty a definície a vedieť demonštrovať ich znalosť.
2. Vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi.
3. Na základe indukcie a zovšeobecnenia odvodiť charakteristiky nových javov.
4. Usporiadať známe javy do tried a systémov.
5. Aplikovať jazykovedné vedomosti na vecné a umelecké texty.
6. Pri písanom prejave aplikovať pravopisnú normu.

Analytické a syntetické zručnosti

1. Uskutočniť jazykovú analýzu textu a vytvárať jazykový systém.
2. Odlíšiť medzi sebou umelecký a vecný text.
3. Odlíšiť medzi sebou texty z hľadiska jazykového štýlu, slohových postupov a žánrov.

Tvorivé zručnosti

1. Vytvoriť vlastný text na základe dodržiavania stanoveného žánru, slohového postupu,
2. jazykového štýlu.

3. Ústne prezentovať vlastný text.
4. Napísať krátky príbeh.
5. Dokončiť rozprávanie alebo neukončené prozaické dielo.
6. Zdramatizovať kratší prozaický alebo básnický text.

Informačné zručnosti

1. Používať jazykové príručky a slovníky, korigovať podľa nich vlastné texty.
2. Vyhľadávať, spracúvať a používať informácie z literárnych prameňov a internetu.

Komunikačné zručnosti

1. Adekvátne komunikovať s prihliadnutím na komunikačnú situáciu.
2. Vyjadrovať sa neverbálne a chápať neverbálnu komunikáciu.
3. Verejne prezentovať a obhájiť vlastný názor.

Cieľové kompetencie – literárna zložka

Poznávacie a čitateľské kompetencie

Technika čítania a verejná prezentácia textu

1. Plynulo čítať súvislý umelecký text, pri hlasnom čítaní správne dýchať, artikulovať a dodržiavať spisovnú výslovnosť.
2. Recitovať prozaické a básnické diela. Rešpektovať rytmickú usporiadanosť básnického textu, frázovať básnický aj prozaický text v zhode s vlastným chápaním jeho významu.
3. Čítať text postavy dramatického diela pri spoločnom dramatizovanom čítaní. Modulovať hlas podľa zmyslu textu.

Pamäťové, klasifikačné a aplikačné zručnosti

1. Zapamätať si potrebné fakty a definície a vedieť demonštrovať ich znalosť.
2. Vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi.
3. Usporiadať známe javy do tried a systémov.
4. Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty s analogickou štruktúrou.

Analytické a interpretačné zručnosti

1. Prerozprávať obsah prečítaného diela.
2. Odlíšiť epické, lyrické a dramatické texty.
3. Vytvoriť dejovú osnovu prečítaného diela, vyhľadať kľúčové slová.
4. Určiť hlavné a vedľajšie postavy diela.
5. Abstrahovať a sformulovať hlavnú myšlienku prečítaného diela, vrátane lyrickej básne.
6. Analyzovať umelecký text po štylisticko-lexikálnej a kompozičnej stránke a určiť funkciu jednotlivých prvkov pre celkové vyznenie diela a podložiť svoje stanovisko argumentmi.

Tvorivé zručnosti

1. Zdramatizovať básnický alebo prozaický text.
2. Ilustrovať umelecký text.
3. Napísať kratší prozaický útvar, básnický text, scenár.
4. Inscenovať kratší dramatický text.

Informačné zručnosti

1. Orientovať sa v školskej a verejnej knižnici.
2. Pracovať s knižným fondom vo forme kartotéky a v elektronickej podobe.
3. Vedieť získať informácie z integrovaného informačného systému a internetu.
4. Budovať si vlastnú knižnicu.

TÉMY

Vzdelávací obsah tvoria tri oblasti:

Jazyková komunikácia**Komunikácia a sloh****Čítanie a literatúra**

V oblasti Jazyková komunikácia žiaci nadobúdajú schopnosti, vedomosti, zručnosti a kompetencie potrebné k osvojovaniu si spisovnej podoby slovenského jazyka.

V oblasti Komunikácia a sloh sa žiaci učia vnímať a chápať rozličné jazykové informácie, čítať s porozumením, kultivovane písať a rozprávať. Nadobúdajú kompetencie aj text analyzovať a kriticky hodnotiť.

Oblasť Čítanie a literatúra ponúka literárne vzdelávanie. Žiaci poznávajú prostriedky čítania, základné literárne druhy a žánre, získavajú také intelektuálne zručnosti, ktoré z nich robia vzdelaných čitateľov, ktorí v literatúre nachádzajú zábavu, poučenie, vedia sa v nej orientovať, intelektuálne a duchovne vzdelávať.

JAZYKOVÁ ZLOŽKA

(2 hodiny týždenne, 66 hodín ročne)

1. Opakovanie z 8. ročníka
2. Zvuková rovina jazyka a pravopis
3. Významová (lexikálna) rovina
4. Tvarová (morfologická) rovina
5. Syntaktická (skladobná) rovina

KOMUNIKÁCIA A SLOH

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

1. Komunikácia
2. Sloh

LITERATÚRA

(2 hodiny týždenne, 66 hodín ročne)

1. Opakovanie učiva z 8. ročníka
2. Poézia
3. Próza
4. Vedecko-populárna literatúra
5. Dramatické umenie

POŽIADAVKY NA VÝSTUP

- pochopenie vzdelávania v slovenskom jazyku, v ktorom sa odráža historický a kultúrny vývoj národa a zároveň je významným zjednocujúcim činiteľom národného spoločenstva a dôležitým prostriedkom celoživotného vzdelávania,
- vnímanie a postupné osvojovanie si jazyka ako bohatého mnohotvárneho prostriedku k získavaniu a odovzdávaniu informácií, vyjadrovania vlastných postojov a názorov,
- pozitívny vzťah k jazyku v rámci interkultúrnej komunikácie,
- zvyšovanie jazykovej kultúry verbálnych a písomných jazykových prejavov,
- ovládanie pravopisnej normy spisovného jazyka,
- nadobudnutie vzťahu k slovesným umeleckým dielam, vlastným čitateľským zážitkom rozvíjať pozitívny vzťah k literatúre a ďalším druhom umenia vychádzajúcich z umeleckých textov a k rozvíjaniu vlastného emocionálneho a estetického vnímania a čítania.

METÓDY A FORMY PRÁCE- STRATÉGIE VYUČOVANIA

Učiteľ využíva rozličné vyučovacie metódy (napr. heuristickú, analyticko- syntetickú atď.) a rozmanité formy práce. Ich výber a použitie závisí od konkrétnych podmienok pri rešpektovaní zásady primeranosti veku.

Významné miesto má samostatná práca žiakov s dôrazom na diferencovanosť úloh a individuálny prístup učiteľa k žiakom. Ďalej je to práca v dvojiciach či skupinách, ktorá ma byť účelná a má sa využívať funkčne. Je potrebné rozvíjať invenciu žiakov a využívať ich hravosť prostredníctvom didaktických hier. Dôsledne sa uplatňuje zásada názornosti, pričom sa okrem textu v učebnici či v pracovnom zošite, živého príkladu učiteľa, názorných pomôcok a jazykových príručiek využívajú akusticko- auditívne pomôcky a opticko- akustický kanál (televízia, video). Učiteľ využíva rozličné typy úloh a cvičení, motivuje žiakov v práci.

Rozsah a obsah domácich úloh má byť účelný pri rešpektovaní zásady primeranosti veku, aby žiak nepísal domácu úlohu dlhšie ako 20 minút. Obsahovo by mali byť zamerané:

- v jazykovej zložke na tie javy, ktoré sú náročné na vnímanie a je potrebné domáce precvičenie,
- v slohu buď na prípravu jazykového materiálu a nečísopisu (konceptu), alebo na upravenie konceptu na čístopis.

Pri písaní diktátov sa dodržiavajú didaktické zásady diktovania. Dôležitá je ústna analýza nedostatkov v diktáte. Je v právomoci učiteľa rozhodnúť, koľko nácvichných diktátov bude predchádzať kontrolnému diktátu (aj aký typ nácvichného diktátu to bude a akou formou sa bude realizovať).

Javy v slohovej výchove sa preberajú v súlade s jazykovými javmi a s využitím žánrovo-tematického osnovania v literatúre z dôrazom na rozvoj komunikačných zručností žiakov. Výber tém sa ponecháva na učiteľa, ktorý ma možnosť učivo aktualizovať a prispôbovať podľa vlastného uváženia.

Klasifikované slohové písomné práce sa píše v škole a predchádza im písomná príprava a práca s konceptom (odporúča sa používanie korektorských značiek, ktoré umožňujú efektívne využívať pracovný čas). Rovnako dôležitá je analýza nedostatkov v písomnej práci, ktorá sa spravidla robí aj pri neklasifikovaných písomných prácach. Pri ústnych jazykových prejavoch

učiteľ upozorňuje na správnu výslovnosť, na správne slová/tvary slov, slovesné väzby, na štylistickú primeranosť výberu jazykových, parajazykových a extrajazykových prostriedkov.

Názov tematického celku	Stratégia vyučovania	
	Metódy a postupy	Formy práce
Jazyk Zvuková rovina jazyka a pravopis Významová/lexikálna rovina Tvarová/morfologická rovina Syntaktická/skladobná rovina Komunikácia a sloh Jazykoveda a národný jazyk	<i>Všeobecno-didaktické metódy</i> <ul style="list-style-type: none"> • Informačno-receptívna metóda – úvod do nových tematických celkov (fakty, názvy, termíny, postupy...) • Reprodukčná metóda – zručnosti a návyky (aplikovanie pojmov, vzťahov, zákonov, teórií...) • Problémový výklad • Heuristická metóda • Výskumná metóda <i>Konkretizácia</i> <ul style="list-style-type: none"> • Metóda demonštrovania a pozorovania • Sokratovská metóda • Prípadová štúdia • Metóda riešenia úloh • DITOR • Kooperatívne vyučovanie 	<i>Metodické formy:</i> rozprávanie, výklad, opis, rozhovor, diskusia, plán postupu činnosti, ukážky riešenia úloh, samostatné štúdium, písomné práce, práca s IKT, tvorba vlastných prezentácií, práca s knihou, konzultácie, fiktívne situácie, projekty, sebahodnotenie, medzipredmetové vzťahy; <i>Sociálne formy:</i> frontálne, individuálne, skupinové vyučovanie <i>Organizačné formy:</i> vyučovacia hodina, projekty, domáca práca, návšteva knižnice, múzea
Literatúra Poézia Próza Dráma		

Prierezové témy:

- osobnostný a sociálny rozvoj
- environmentálna výchova
- ekologická výchova
- ochrana života a zdravia
- tvorba projektu a jeho prezentácia
- mediálna výchova
- multikultúrna výchova
- regionálna výchova
- finančná gramotnosť

UČEBNÉ ZDROJE

KRAJČOVIČOVÁ, J. – KESSELOVÁ, J.: *Slovenský jazyk pre 9.ročník základnej školy a 4.ročník gymnázia s osemročným štúdiom*. 1.vyd. Bratislava: SPN, 2011, 125 s. ISBN 978-80-10-02106-2

PETRÍKOVÁ, D.: *Literárna výchova pre 9.ročník základnej školy a 4.ročník gymnázia s osemročným štúdiom*. 1.vyd. Harmanec: VKÚ, 2011, 112 s. ISBN 978-80-8042-626-2

Ďalšie učebné zdroje

tlač, internet, televízia, rozhlas, film, divadlo, mimočítanková literatúra, kultúrne podujatia, besedy, exkurzie...

HODNOTENIE PREDMETU

Žiak je hodnotený podľa Metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy. známku výborný (1), chválitebný (2), dobrý (3), dostatočný (4), nedostatočný (5) vo všetkých troch zložkách predmetu. Známkou sa hodnotí ústny prejav, písomný prejav, projekty a iné formy samostatnej práce žiakov a schopnosti práce žiakov. Pri hodnotení učebných výsledkov žiakov so ŠVVP sa bude brať do úvahy možný vplyv zdravotného znevýhodnenia žiaka na jeho školský výkon.

Spôsoby hodnotenia

- slovné hodnotenie, písomný prejav, zapojenosť do súťaží, projektov, aktivita

Formy hodnotenia

- písomné práce, testy, diktáty, recitácia, čítanie s porozumením, prezentácia vlastnej tvorby a projektov, ústna odpoveď

V rámci predmetu slovenský jazyk a literatúra sú učebnými osnovami presne stanovené zamerania a počty povinne klasifikovaných kontrolných diktátov -4 - a písomných prác - 2 - (kontrolné slohové práce), ktoré má žiak absolvovať v príslušnom ročníku.

Počet a zameranie kontrolných diktátov v 9. Ročníku ZŠ:

- ⇒ počet: 4 klasifikované
- ⇒ zameranie: ohybné slovné druhy
interpunkcia v jednoduchej vete
interpunkcia v jednoduchom súvetí
opakovanie ISCED 2

Kritériá hodnotenia diktátov podľa stupnice:

- 0 -1 chyba1
- 2 - 3 chyby2
- 4 - 7 chýb3
- 8 - 10 chýb4
- 11 – viac chýb...5

Počet a zameranie kontroných slohových práca v 9. Ročníku ZŠ:

- ⇒ počet: 2
 ⇒ zameranie: výklad
 úradný list

Hodnotiaca škála:

- 100 – 91 % 1 (výborný)
 90 – 76 % 2 (chválitebný)
 75 – 51 % 3 (dobrý)
 50 – 26 % 4 (dostatočný)
 < 26 % 5 (nedostatočný)

Kritériá na hodnotenie slohových prác (spolu max. 34 bodov)	
1. Vonkajšia forma (maximálne 6 bodov)	
Celková úprava	
Čitateľnosť	Zreteľné rozlíšenie veľkých a malých písmen, dôsledné dodržanie diakritických znamienok. Každé písmeno musí byť jasne identifikovateľné tak, aby nemohlo prísť k jeho zámene za iné písmeno.
Zreteľné grafické členenie odsekov	Na začiatku každého odseku treba začať písať asi 1,5 – 2 cm od začiatku daného riadka.
Prepísanie práce z konceptu do čistopisu	Práca musí byť za daný časový limit kompletne prepísaná z konceptu do čistopisu; v inom prípade sa nemôže prideliť max.počet bodov za vonkajšiu formu. Pre potreby hodnotenia vnútornej formy a celkového dojmu sa však pokračuje v hodnotení práce v koncepte na tom mieste, kde sa končí neúplný čistopis
Čistota textu	Bez škrtania. V čistopise žiaci nemajú škrtiť, v nevyhnutnom prípade majú dať chybné napísané slovo do okrúhlych zátvoriek a prečiarknuť ho vodorovnou čiarou.
Dodržiavanie okrajov	Dodržiavanie okrajov: vnútorných aj vonkajších; v prípade potreby slová na konci riadkov rozdeľovať.
Dodržiavanie predpísaného rozsahu	Ak žiaci napíšu menej alebo viac ako je predpísaný rozsah, t.j. zákonite nezískajú maximálny počet bodov za vonkajšiu formu
2.Vnútná forma (maximálne 24 bodov)	
Obsah (max. 4 body)	
Dodržanie témy	Práca musí reagovať na všetky kľúčové slová v zadaní a v názve
Myšlienkové vyústenie	Zakončenie práce, záver. Rozprávanie – príbeh s pointou. Úvaha – primeranosť vyjadrovania sa veku žiakov. Výklad – vysvetlenie problému.

Kompozícia (max. 6 bodov)	
Uplatnenie zodpovedajúceho slohového postupu	Dodržanie žánrovej formy.
Vnútoraná stavba, členenie textu	Členenie do myšlienkových celkov – odsekov, vyváženosť jednotlivých častí. Rozprávanie – zápletka, zauzľovanie deja, vyvrcholenie deja, nečakaný obrat v deji, rozuzlenie; jednoduché rozprávanie – úvod, jadro, záver; časový sled; pásmo rozprávača, pásmo postáv.
Nadväznosť a logickosť textu	Úvaha – citáty, umelecké prostriedky, vlastné myšlienky a hodnotenie problému. Výklad – vyváženosť argumentácie a sprievodných vysvetlení.
Jazyk (max. 4 body)	
Správne využitie slovných druhov	Slovné druhy typické pre daný slohový postup a útvar/žáner.
Morfologická správnosť jazykových prostriedkov	Správne väzby slovies, správne pádové koncovky a pod.
Syntaktická správnosť jazykových prostriedkov	Správne postavenia prívlastkov, slovosled a pod.
Rôznorodosť, variabilnosť	Rôznorodé syntaktické prostriedky i slovné druhy. Neopakovanie slov. Šírka slovnej zásoby. Rozprávanie – použitie častíc, citoslovieč. Úvaha – umelecké prostriedky. Výklad – vedeckosť jazyka, pravdivosť uvedených faktov. Opis – primeranosť jazyka – prirovnania, neutrálnosť.
Pravopis (max. 4 body)	
4 body	0 – 4 chyby
3 body	5 – 8 chýb
2 body	9- 12 chýb
1 bod	13 – 16 chýb
0 bodov	17 a viac chýb
Poznámky:	
Rovnaké chyby v tom istom slove sa pokladajú za 1 chybu. Napr.: Rýchly chlapec mal rýchly krok. = 1 chyba	

Ak je v texte napísané rovnaké slovo v rovnakom tvare s tou istou pravopisnou chybou, táto chyba sa počíta len raz.

Každá chyba v interpunkcii sa počíta ako osobitná chyba toľkokrát, koľkokrát sa vyskytne v texte.

Všetky chyby majú rovnakú hodnotu.

Javy, ktoré sa žiaci ešte neučili, sa nezarátavajú do chýb.

Štýl (max. 6 bodov)

Správna štylizácia viet	Zrozumiteľnosť textu ako celku.
Tvorivosť	Tvorivá lexika.
Pútavosť	Podanie zaujímavou, nezvyčajnou formou, ktorá vyvoláva v čitateľovi zvedavosť.
3. Celkový dojem (maximálne 4 body)	
Celkové vyznenie práce po jej prvom prečítaní.	
Práca by nemala obsahovať	Nelogické názory, protispoločenské postoje, protihumánne a neetické názory, názory propagujúce poškodzovanie ľudského zdravia, a iné.

Klasifikované sú 4 diktáty, žiaci vypracujú 2 kontrolné slohové práce, píšeť budú vstupnú, polročnú a výstupnú písomku a štvrt'ročné previerky. Krátka písomka sa bude písať po skončení tematických celkov, päťminútovky počas preberania tematických celkov.

Prospech žiaka sa klasifikuje týmito stupňami:

- 1 - výborný
- 2 - chválitebný
- 3 - dobrý
- 4 - dostatočný
- 5 - nedostatočný